

Gesprek: Op weg naar een nieuwe herinneringscultuur?

Festivalweek Duitsland 2030

[Achtergrond](#) - 17 juni 2021 - Auteur: Redactie Duitslandweb

Het herdenken van de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust staat voor nieuwe uitdagingen: tijdgenoten verdwijnen, het antisemitisme groeit. Hoe veranderen de Nederlandse en Duitse herinneringscultuur tegen deze achtergrond? En wat kunnen wij leren voor het herdenken in de toekomst? Daarover spraken Hetty Berg, directeur van het Joods Museum in Berlijn, Yra van Dijk, hoogleraar aan de Universiteit Leiden, en historicus Krijn Thijs op 16 juni in Amsterdam.

Nederland en Duitsland hebben, als het gaat om de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog beide te maken met het feit dat er steeds minder ooggetuigen zijn, zegt Krijn Thijs aan het begin van het gesprek met Hetty Berg en Yra van Dijk. Ook zijn in beide landen de discussies, bijvoorbeeld over het begrip vrijheid, steeds gepolitiseerd geraakt. En is meer aandacht gekomen voor andere donkere bladzijden van het verleden. Hoe beïnvloedt dat de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust?

Het Joods Museum in Berlijn vertelt niet alleen het verhaal over de Shoah, zegt Hetty Berg. Daarmee komen bezoekers het museum binnen, "Ik vind het belangrijk om ook de joodse cultuur in Berlijn vanaf 1700 te laten zien, en de periode na wat wij de catastrofe noemen (de periode 1933-1945), het joodse leven van vandaag."

Ook toont het museum verschillende joodse perspectieven. "Er is bewust geen alwetende stem en zeker niet vanuit het Duitse perspectief." Het museum wil joden niet alleen als slachtoffers presenteren. Later in het gesprek voegt ze daaraan nog toe: "De discussies over wat het betekent om joods te zijn worden in Berlijn heel fel gevoerd. Ook daarom vond ik het spannend om naar Berlijn te gaan."

Yra van Dijk gaat in op de rol van de literatuur op de herinneringscultuur. Literatuur is subversiever dan het museum, zegt ze. Je hebt in de literatuur meer vrijheid, zegt Berg.

Als het gaat om het gebruik van moderne middelen en technologieën om het verhaal van de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust te vertellen, moet je voorzichtig zijn, zegt Van Dijk. In de Verenigde Staten wordt bijvoorbeeld met interactieve hologrammen gewerkt om jongeren het verhaal van de Shoah te vertellen. "Ik denk dat dat een vorm van valse onmiddelijkheid is." Je moet jongeren leren wat afstand in tijd betekent. En dat is wat literatuur kan doen. Daarin kun je reflecteren, aldus Van Dijk.

Met een voordracht van dichter en schrijver Jaap Robben (*vanaf 38:25 min.*)

Festivalweek Duitsland 2030

Het debat 'Op weg naar een nieuwe herinneringscultuur?' vond op 16 juni 2021 plaats in de Tolhuistuin in Amsterdam en is onderdeel van het [online-festival 'Duitsland 2030'](#), dat is georganiseerd in het kader van het [25-jarig jubileum van het DIA](#).

[Hetty Berg](#) is sinds april 2020 directeur van het Jüdische Museum Berlin. Daarvoor was zij manager museale zaken en hoofdconservator van het Joods Cultureel Kwartier in Amsterdam. Haar werk en onderzoek richt zich op cultuurgeschiedenis, Joodse performance, Joden in Nederland en museumstudies.

[Yra van Dijk](#) is als hoogleraar verbonden aan de Universiteit Leiden. Zij richt zich op het verband tussen literatuur, herinnering en media. Ze is kenner van het werk van Arnon Grunberg, een belangrijke stem in het debat over de erfenis van de Holocaust in Nederland. Op dit moment werkt ze aan een studie over post-koloniale herinnering in Nederlands-Caribische literatuur.

[Jaap Robben](#) is dichter en auteur. Sinds 2004 publiceert hij poëzie, romans, artikelen, jeugdboeken en vertalingen. In 2019 verscheen zijn boek 'Een mensenleven geleden. In het voetspoor van de bevrijding'.

Gespreksleider [Krijn Thijs](#) is historicus en wetenschappelijk medewerker bij het DIA.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/44419/gesprek-op-weg-naar-een-nieuwe-herinneringscultuur>